

Duurzaam door Delft 17 en 18 juni 2017

De Midden-Delfland Dagen staan in het teken van duurzaamheid. En wat is mooier dan duurzame voorbeelden in de stad te koppelen met het gebied Midden-Delfland. Vanaf de Markt leidt een fietstocht langs een aantal duurzame gebouwen, duurzame inrichtingsprojecten, of gewoon voorbeelden die passen in de duurzame aanpak van de stad. Duurzaamheid doe je niet alleen maar samen. De voorbeelden die beschreven zijn, zijn vaak in samenwerking met meerdere partijen waaronder gemeente, bewoners of bedrijven tot stand gekomen. Mogelijk biedt het u inspiratie om zelf ook te kiezen voor duurzaamheid.

Op de kaart staat de fietsroute aangegeven en informatie over de locaties beschreven. De tocht eindigt in het recreatiegebied Midden-Delfland waar u kunt aanhaken op een van de fietsroutes door het Midden-Delflandgebied en de activiteiten die daar worden georganiseerd. Veel plezier met uw duurzame tocht door Delft namens de gemeente Delft en de Midden-Delfland Vereniging.

Juni 2017

Fietsroute richting Kerkpolder - Startpunt op de Markt

Vroeger was de Markt parkeerplaats. In 2001 besloot de gemeenteraad het **autoverkeer in de binnenstad te beperken**. Gevolg is minder autoverkeer en meer wandel- en fietsgelegenheid in het Delftse centrum. Auto's kunnen alleen in noodzakelijke gevallen in het autoluw-plusgebied. Parkeren vindt steeds meer ondergronds plaats, waardoor bespaard wordt op ruimte.

Vanaf het startpunt gaat u richting de Nieuwe Kerk. Bij het monumentale hoekpand **Markt 85** (kant van de Nieuwe Kerk) **(1)** wordt een gesloten bodemenergiesysteem aangelegd. Hiervoor zijn twee lussen tot een diepte van 150 meter aangebracht, waarin een koelvloeistof stroomt. Die vloeistof wordt rondgepompt en opgewarmd of juist afgekoeld door het aanwezige grondwater. De vloeistof wordt bovengronds langs een warmtewisselaar geleid die in de winter het huis verwarmd en in de zomer juist koelt. Het is een duurzaam systeem dat geen gebruik maakt van fossiele brandstoffen. Om water te besparen wordt ondergronds regenwater opgeslagen dat gebruikt wordt voor de WC's en de wasmachine. Zo wordt bespaard op gezuiverd kraanwater.

U fietst door via de Oude Langedijk en kruist de Koornmarkt en volgt de Peperstraat en Binnenwatersloot naar de Westvest. Bij de Koornmarkt 113 **(2)** passeert u de aanlegplek voor de rondvaartboten. Deze boten varen door de Delftse grachten zodat u in alle stilte kan genieten van de prachtige monumentale gevels. De boten maken gebruik van elektromotoren en worden elke nacht opgeladen. Aan de schroef is een speciale korfconstructie aangebracht om de schroef te beschermen tegen objecten die in de gracht liggen. Langs de grachten ziet u op meerdere plekken ook diverse soorten muurplanten. Deze worden speciaal beschermd door de gemeente. *Links van u ziet u het nieuwe station in de Spoorzone. Bij de Westvest/Phoenixstraat gaat u naar rechts richting Molen de Roos.*

De Spoorzone **(3)**

Dagelijks passeren zo'n 350 treinen Delft. Na jaren bovengronds te hebben gereden, rijdt de trein sinds 2015 ondergronds. Dit biedt kansen voor de ontwikkeling van de stad. De oude gracht is weer in ere hersteld en een park wordt aangelegd tussen het station richting het zuiden. De grondlaag voor het park is geheel afkomstig uit de spoorzone. Het metselpuin van de oude bebouwing en het betonpuin van het oude spoorviaduct is gebroken en hergebruikt onder de nieuwe wegen. Het hergebruik levert een forse CO₂ besparing op en vermindering van het gebruik van primaire grondstoffen. Eén van de speerpunten in de gebiedsontwikkeling in Nieuw Delft is de ontwikkeling van een duurzame wijk met toepassing van duurzame technieken. Duurzaamheid komt in meerdere aspecten naar voren: Door openbaar vervoer goed aan te laten sluiten op de behoefte van de gebruiker, wordt het gebruik gestimuleerd. Openbaar vervoer biedt veel milieuvoordeel ten opzichte van autogebruik en het neemt minder ruimte in beslag. Delft en fietsen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, te zien aan de ondergrondse fietsenstallingen. Daarnaast is er op het station een groot aanbod van OV fietsen en zijn er verschillende vormen van (openbaar)vervoer zoals tram, bus, taxi, Regio taxi en Delftpendel.

Het **nieuwe station en Stadskantoor (4)** maken gebruik van een open bodemenergiesysteem. Dit type systeem kan meer warmte en koude leveren, en is dus geschikter voor grotere gebouwen dan voor grondgebonden woningen zoals in de nieuwe wijk in de Spoorzone, de Coendersbuurt. Via dit open bodemenergiesysteem wordt grondwater vanuit het tweede en derde watervoerende pakket (tussen de 40 en 200 meter diep) opgepompt en weer terug de bodem ingebracht, nadat het is gebruikt om het gebouw mee te koelen of juist mee te verwarmen.

Langs de Phoenixstraat komt u langs het Prinsenhof (St. Agathaplein) en het monumentale gebouw van het Hoogheemraadschap van Delfland (Phoenixstraat 32).

Bij de Prinsenhof ligt de **Prinsentuin (5)**. Deze tuin is in 1993 heringericht in de stijl van de formele Hollandse kruidentuin. Ook staat hier nog een uitgegroeide loot van de Willemslinde die in 1956 is geplant. In het Agathahof staan 6 monumentale paardenkastanjes.

Even verder aan u rechterhand ziet u Cepezed - Phoenixstraat 60b (6)

Het kantoor van architectenbureau Cepezed aan de Phoenixstraat 60b ziet er opvallend anders uit dan de naastgelegen gebouwen. Staal en glas zijn de belangrijkste bouwstenen van dit uit vijf bouwlagen bestaande kantoorpand. In de toekomst kunnen alle onderdelen van dit gebouw nogmaals worden gebruikt. In het gebouw is een extreem energiezuinig verwarmingssysteem aanwezig, want op een aantal kleine gloeispiralen in de vloer na, is er geen verwarming en ook geen koelsysteem.

Molen de Roos - Phoenixstraat 112 (7)

Energiewinning uit wind begint bij de zon die temperatuurverschillen in de lucht veroorzaakt. Door de drukverschillen ontstaat wind. Windmolens zetten de energie van wind om in voor de mens bruikbare vormen. Molen de Roos heeft eeuwenlang koren gemalen op windenergie.

Aan het einde van de weg bij het kruispunt gaat u linksaf Kampveld - Ruys de Beerenbrouckstraat in en direct na de bocht rechtsaf via het J.C. Markenplein richting het Agnetapark. Mogelijk is de weg hier afgesloten; ga dan de eerstvolgende weg rechts richting het Agnetapark.

Agnetapark (8)

Het Agnetapark is één van de eerste tuinsteden van de wereld en is in 1885 aangelegd door J.C. Marken, de eerste directeur van de Gist en Spiritusfabriek (nu DSM Gist BV). Van Marken wilde de arbeiders van zijn fabriek goed huisvesten. Het park is ontworpen in de Engelse landschapstijl door L.P. Zocher. Deze stijl is gebaseerd op het landschap van een meanderende rivier met het effect van steeds wisselende uitzichten. Het schilderwerk is nog in de originele kleuren en ook de heggetjes zijn origineel. Het Agnetapark is een rijksmonument en beschermd stadsgezicht. ***U kunt door het park fietsen waarna u langs de Vijver Zuid of Noord linksaf de Verkadestraat ingaat. En vervolgens op de W.H. Leeuwenlaan opnieuw linksaf gaat richting Albert Heijn op de Ruys de Beerenbrouckstraat. Hier gaat u even naar links en direct naar rechts het Westplantsoen op. Voor de rotonde rechtsaf via de Colijnlaan langs het Wilhelminapark.***

Het **Wilhelminapark (9)** is in 1931 aangelegd om voldoende groen-recreatieve structuur te realiseren als tegenwicht voor de gebiedsuitbreiding. Het park is bedoeld als kijnpark, met slingerende waterpartijen met vergezichten en gazons. Het park is als een decor waarin de wandelaar telkens een ander beeld ziet, met de afwisseling van donker en licht, hoog en laag, dichtbij en ver weg. In de oorlogsjaren is er flink gekapt in het park. Na de oorlog zijn er veel nieuwe bomen bijgeplant. In 1945 is het park ter ere van koningin Wilhelmina omgedoopt tot Wilhelminapark. Tot 1945 heette het park Westplantsoen. Op initiatief van de oranjevereniging werden 6 bomen geplant, genoemd naar de leden van het koninklijk huis. ***U fietst de Colijnlaan rechtdoor en gaat de tunnel onder de Prinses Beatrixweg door. U komt nu op de Van der Dussenweg en gaat hier linksaf de wijk in, de Ecodusweg.***

Eerste Duurzame wijk van Nederland: Ecodus - woonwijk aan de Van der Dussenweg (10)

De opzet van de wijk was een milieuvriendelijke en tegelijkertijd zo gewoon mogelijke nieuwbouwwijk te realiseren. Zo is bij de opzet van de wijk de oriëntatie van de huizen zo gekozen dat ze gunstig ten opzichte van de zon staan en is gebruik gemaakt van duurzame en milieuvriendelijke materialen en zijn ecologische maatregelen getroffen (groene hagen, waterzuivering door planten). ***U volgt deze (hoofd)weg rechts richting Kringloop en vervolgens linksaf de Landschapstraat in. U passeert hier een watergang en het Winterpad.***

Fietstrommels - o.a. in Ecodus aan het Winterpad (11)

Intussen zijn fietstrommels (overdekte fietsstalling) algemeen, maar toen in Delft de fietstrommels werden aangelegd was dit vooruitstrevend. Het fietsactieplan van de gemeente omvatte niet alleen plannen voor het verbeteren van fietsroutes, maar ook voor de verbetering van de fietsparkeervoorzieningen.

U volgt de Landschapstraat en volgt linksaf de H. Dunantlaan. Volg de H. Dunantlaan naar rechts en sla de eerste weg naar links af, Lodenvloer.

Klimaatadaptatie

In 2050 moeten alle steden klimaatbestendig zijn. Dat betekent dat bij ontwikkelingen gekeken wordt naar voldoende waterberging, maar ook naar bijvoorbeeld de risico's van overstroming, het voorkomen van hittestress. Komende jaren wordt ook sterker ingezet op het bewustzijn van bewoners en bedrijven om hun tuin of directe omgeving te vergroenen. Op de locatie **Lodenvloer (12)** was er maar beperkt ruimte aanwezig om water te bergen. Daarom is onder de weg een aqua flow systeem toegepast, waarmee het hemelwater van de weg en de daken in de fundering van de weg wordt opgevangen, gezuiverd en vertraagd afgevoerd.

U volgt de weg links naar de Zoethoutstraat, volgt de weg naar de Drooghuisstraat en 1^e rechts naar de Kogelgieterij, waarna u recht tegenover het bruggetje bij de Buitenwatersloot uitkomt. Ga het bruggetje over en daarna rechtsaf langs de Buitenwatersloot tot aan de Westlandseweg (stoplichten). Hier gaat u linksaf en komt uit bij een rotonde.

Rotonde bij Molenbuurt (13)

Diverse rotondes en bermen worden beplant met vaste planten en/of biologische bollen. Delft heeft, samen met een aantal partners in de stad, het bijenconvenant ondertekend en zet zich op meerdere manieren in voor het versterken van bijen en vlinders in de stad. In de wijk staat een aantal bomen die afkomstig zijn van het ziekenhuisterrein. Uitgangspunt is dat bomen worden behouden, of, als dit niet kan, na beoordeling worden verplant of gekapt met herplantplicht. *Bij het grote kruispunt gaat u rechtsaf de Reinier de Graafweg in.*

Reinier de Graafweg (14)

Komende jaren wordt de Reinier de Graafweg heringericht. Hierbij wordt de bomenstructuur versterkt en begeleid met onderbeplanting. Het ziekenhuis is voorzien van groene daken en veel groen in het gebouw. Kinderen die in het ziekenhuis moeten zijn, worden uitgedaagd om het buitengebied te bezoeken aan de hand van een pakketje met o.a. zoekkaarten.

In het centrum van Den Hoorn (nr. 10 op de MDD-folder, zie aldaar) vinden diverse activiteiten plaats op 17 en 18 juni. (15)

Aan het einde van de weg gaat u met de bocht mee de Jan Thomeelaan in die doorgaat in de Mozartlaan. Aan uw rechterhand ligt de Tanthofkade, de oudste waterkering van Delft. Na de kruising met het Strausspad gaat u rechts het Zwembadpad in. U volgt de route voor het zwembad langs en gaat het Van Rijspad in (fietspad). U bent nu in het recreatiegebied Kerkpolder.

Intelligente verlichting - Recreatiegebied Kerkpolder (16)

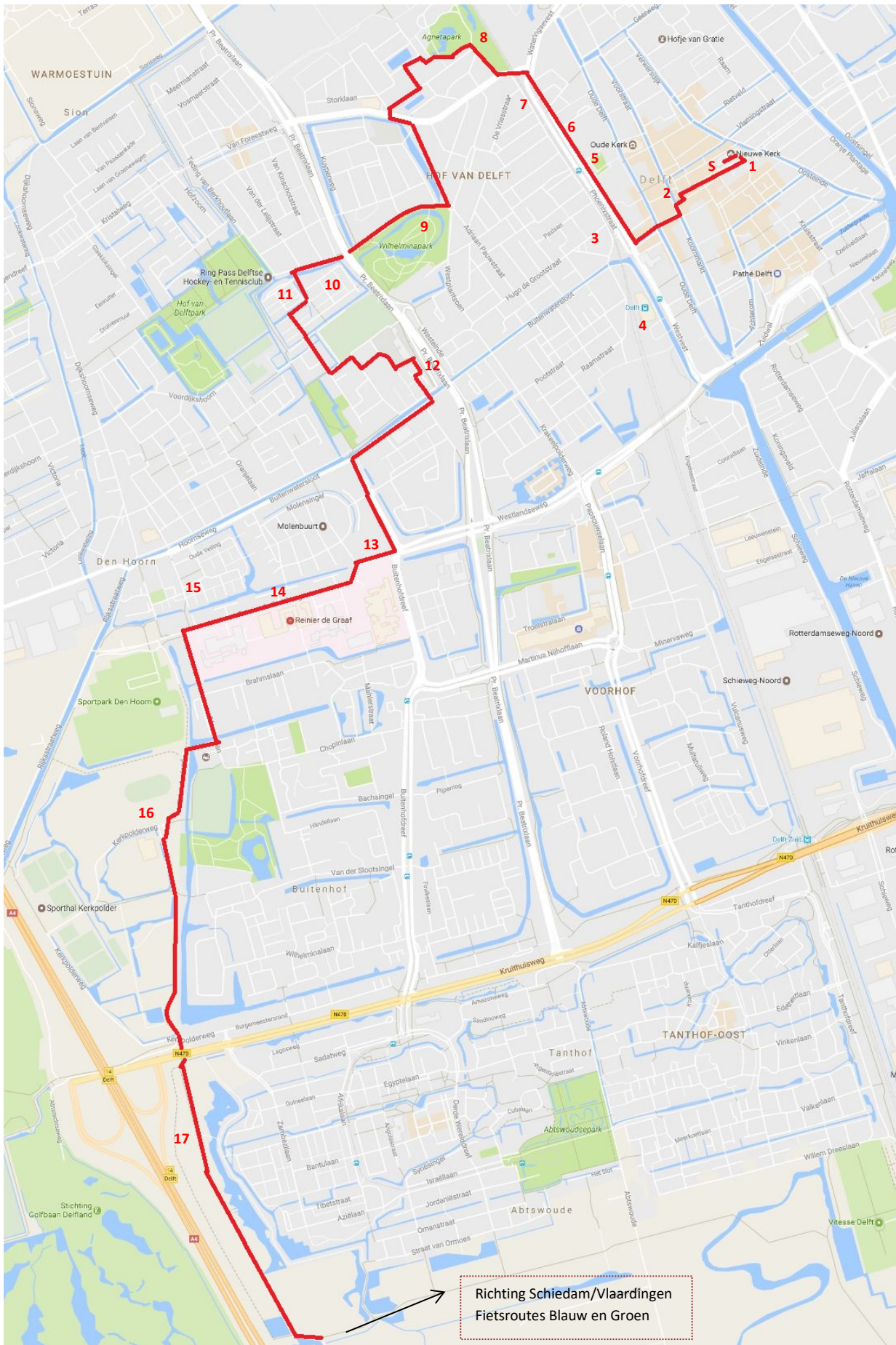
In de buitengebieden wordt 's nachts zo min mogelijk verlichting toegepast. Vanuit sociale veiligheid is daarom in het recreatiegebied Kerkpolder intelligente verlichting toegepast. Dit betekent dat de verlichting na zonsondergang alleen aangaat als er iemand op het fietspad aanwezig is. Het (inmiddels wat verouderd) systeem gebruikt dus nauwelijks energie en het gebied blijft tegelijkertijd donker maar ook veilig.

Vanaf hier kunt u rechtdoor fietsen via het Hoefslagpad. Aan het eind van dit pad gaat u de tunnel door en volgt de weg naar rechts naar het Keenenburgpad.

Aan uw rechterhand ziet u in het talud van de A4 na ongeveer 200 meter een **oeverwaluwand (17)**.

Deze functioneert niet zoals het moet en wordt in 2017 door Rijkswaterstaat aangepast.

Op de driesprong kunt u aanhaken op de fietsroutes van de Midden-Delfland Vereniging. Fietsroute Paars (Noordwest) gaat rechtsaf richting Schipluiden. Fietsroute Blauw en Groen gaan linksaf richting Schiedam/Vlaardingen. Zie MDD-folder.

Richting Schiedam/Vlaarding
Fietsroutes Blauw en Groen

Richting Schipluiden
Fietsroute Paars